

Welnu, meent Ds Couvée, door concreet ook met hem te spreken, dat mijn „liefde“ tot hem mogelijk wordt (of blijft) bij zulk geschied, als hij zich veroorloofde? En dat soortgelijke reactie niet eveneens ontstaat bij hen, die dit alles ook waarnemen? Maar nu in breder verband: We zijn er allen getuige van hoe door enkele publicisten wordt volhard in de publieke schending van o.a. het negende gebod en zulks zonder dat onze gemeenschap eendrachtig getuigt, dat te veroordeelen. Eerder het tegendeel! Dacht men, dat zóó de eendracht en de liefde gebouwd kunnen worden?

Augustus 1939.

A. SCHILDER.

De Kleine Catechismus van Zacharias Ursinus. (XIII.)

64. Wat is het Avondmaal des Heeren?

Het is de breking en het eten van het brood des Heeren, en de uitdeeling van Zijn beker in de vergadering der geloovigen, met de verkondiging van Zijn dood, door Christus ingesteld, opdat Hij hierdoor als door een zichtbaar pand en openbaar getuigenis ons allen, (zooveel als wij dit doen in waar geloof), vermane en bevestigte, dat Zijn lichaam niet slechts voor anderen, maar ook voor ons ieder in 't bijzonder, aan 't kruis gebroken, en Zijn bloed vergoten is, en door ons als de waarachtige spijs en drank des eeuwigen levens gegeten en gedronken wordt; en opdat wij onzerzijds verplicht worden, om het leven in Hem alléén te zoeken, en om te leven zooals het Zijn leden betaamt, en om elkander wederzijds lief te hebben.

65. Wat is dat, het lichaam van Christus eten en Zijn bloed drinken?

Het is met een waar geloof in Christus de vergeving der zonden en de gerechtigheid van God aannemen, wegens het in den dood overgegeven lichaam van Christus en Zijn vergoten bloed; en door den Heiligen Geest, die tegelijk in het lichaam van Christus, dat in den hemel is en blijft, en in ons, die op aarde zijn, woont, aldus met Christus ons Hoofd vereenigd worden, dat wij vleesch van Zijn vleesch en gebeente van Zijn gebeente zijn; en door één en denzelfden Geest, zooals de leden van ons lichaam door één en dezelfde ziel, met Hem leven en geregeerd worden.

66. Hoe is het mogelijk, dat de breking en het eten des broods en het uitveindig en lichamelijk gebruik van den wijn, ons verzekert van het innerlijk en geestelijk eten van Christus?

Daardoor dat de Heilige Geest onze harten tot vaster gelooven beweegt, door deze belofte van Christus, dat allen, die gelooven, en dit gebroken brood eten, en van den rondgedeelden beker drinken, allerzekerst door het lichaam van Christus, dat aan het kruis voor hen gebroken is, en door Zijn vergoten bloed gevoed en gedrenkt worden.

67. Waar wordt ons dit toegezegd?

In de inzetting van het Avondmaal, waar Christus het brood en den wijn Zijn lichaam en bloed noemt, welke aldus door de Evangelisten en den Apostel Paulus beschreven wordt: „Onze Heere Jezus Christus, in den nacht in welken Hij verraden werd, nam het brood, enz.“

Dezelfde belofte wordt overgeleverd, als Paulus het brood, dat wij breken, en den beker der dankzegging, dien wij zegenen, de gemeenschap van het lichaam en bloed van Christus noemt.

R.

G. B.

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Niet heelemaal juist.

IV.

In ons vorig artikel hebben wij gezegd, dat, wanneer Calvin leert, dat wij, door de beschouwing onzer goede werken, in het geloof worden versterkt, hij daarmee niet bedoelt, wat Prof. Ridderbos daaruit concludeert.

Calvin bedoelt niet, dat, wie twijfelt aan zijn kindschap, door de beschouwing zijner goede werken, tot zekerheid aangaande zijn kindschap gebracht wordt.

Maar dit wil hij ons leeren, dat een kind Gods, door de beschouwing zijner goede werken een klaarder inzicht krijgt in de grootheid van Gods goedheid; de horizon des geloofs wordt daardoor ruimer, de greep des geloofs wijder. Dat blijkt m.i. heel klaar uit de woorden van Calvin zelf.

Hij zegt: „Maar aangezien zij aan de vruchten der wedergeboorte het bewijs ontleenen, dat de Heilige Geest in hen woont, versterken zij zich niet weinighertoe, dat zij in allen noodzakelijke gevallen de hulp Gods mogen verwachten, daar zij in zoo groote zaak ondervinden, dat Hij hun Vader is.“

Daar hebt ge het nu.

Daar is een mensch, die door het geloof alleen heeft aangenomen, dat hij een kind Gods is.

De benauwdheid komt in zijn leven.

Nu begint hij zichzelf te beschouwen, altijd in het geloof.

Daar vindt hij, met het oog des geloofs, de teekenen van het nieuwe leven.

En nu zegt hij: „wel, kijk, die God, die mij gaf het nieuwe leven, het leven der wedergeboorte, zou die mij ook niet voor het aardse leven,

in alle omstandigheden, geven wat ik noodig heb.“

Uit het meerdere besluit hij tot het mindere. Zoo komt de rust des geloofs over hem, onder alle omstandigheden, waarin het leven hem brengt.

Maar nog eens, in deze zelfbeschouwing, is hij telkens, geloovig, uitgegaan van het feit, dat hij, door genade, Gods kind is.

Dat kan ook niet anders.

Ik zeg nog eens, wat al uit den treure gezegd is, hoe kan een mensch, die niet staat in het geloof, ooit zijn werken onderkennen als vruchten van wedergeboorte.

Alleen, wanneer ik door het geloof heb aangenomen, dat ik Gods kind ben, eerst dan kan ik er zeker van wezen, dat mijn werken zijn openbaringen van mijn kindschap.

Waarom tracht Prof. Ridderbos nu eens niet ernstig de bezwaren, die tegen zijn beschouwing door ons en anderen zoo vaak zijn ingebracht, te weerleggen.

Laat Prof. Ridderbos nu toch eens duidelijk maken hoe een mensch, die op een oogenblik niet gelooft, dat hij een kind van God is, er toch zeker van kan zijn, dat zijn werken uitingen van dat kindschap zijn.

Ik heb grootelijks respect voor Prof. Ridderbos en ik waardeer de zachtheid, waarmee hij strijdt, maar dit acht ik een groot bezwaar in zijn polemiek over het puntje, waarover het hier gaat, dat hij te weinig aandacht schenkt aan wat door anderen, met wie hij het niet eens is, ten bewijze van hun beschouwingen is bijgebracht.

Nu b.v. weer in zijn laatste artikel, in het Geref. Theol. Tijdschrift, over de dissertatie van Dr Jager van Voorthuizen.

En nu denk ik vooral weer aan het Schriftbewijs. Allicht zal Dr Jager zelf nog wel eens op dit artikel terug komen.

Maar ik wil toch graag in dit verband wijzen, op de manier, waarop Prof. Ridderbos te werk gaat met betrekking tot het Schriftbewijs.

Hij zegt: „Naar mijn overtuiging is de meening, dat voor het verkrijgen en genieten van de zekerheid des heils het letten op de openbaringen van het door God gewerkte nieuwe leven van wezenlijke beteekenis is, diep in de Schrift geworteld. Ik denk aan een plaats als 1 Joh. 2:3 „en hieraan kennen wij, dat wij Hem gekend hebben, zoo wij Zijne geboden bewaren“; aan het: „wij weten, dat wij overgegaan zijn uit den dood in het leven, dewijl wij de broeders liefhebben“.

Maar zal Prof. Ridderbos dergelijke Schriftuurplaatsen mogen gebruiken om te bewijzen dat een twijfelende ziel door de beschouwing zijner werken tot zekerheid gebracht kan worden, dan moet hij aantoonen, dat het in het verband om dat probleem gaat en dan moet hij laten zien, dat zij, die zoo'n tekst anders exegetiseeren, het mis hebben.

En dat doet hij niet.

Het gaat in de pericope, door Prof. Ridderbos aangehaald, heelemaal niet over twijfelende zielen. Het gaat over menschen, die de zonde aan de hand houden en toch zeggen, dat zij kinderen Gods zijn.

Zulke menschen zijn leugenaars, zegt Johannes, want iemand, die waarlijk kind van God is, zal bij zichzelf het nieuwe leven, dat God hem geschonken heeft, hierin openbaar zien worden, dat hij leeft naar Gods geboden.

Johannes denkt hier aan menschen, die gelooven en die, staande in dat geloof, het nieuwe leven in hun werken herkennen. Heel die probleemstelling: „ben ik wel een kind van God? Daarvan moet ik uit het beschouwen mijner werken zekerheid trachten te krijgen“; heel die probleemstelling is den apostel ten eenenmale vreemd.

Dat de Schrift verband legt tusschen de goede werken en het heil des Heeren (zooals Prof. Ridderbos zegt), wie ontkent dat?

Maar het bewijs, dat de Schrift tusschen die beide dit verband legt, dat men, in dagen van twijfel, uit het één tot het ander zou kunnen concludeeren, dat bewijs geeft Prof. Ridderbos niet en hij negeert m.i. alles wat daartegen door ons en anderen telkens is aangevoerd.

Zoo komen wij niet verder.

Zoo loopen wij gevaar, dat Prof. Ridderbos' persoon en positie aan zijn beweringen een gewicht geeft, waarop zij, naar hun argumentatie, geen recht hebben.

Ik zeg nog eens, laat Prof. Ridderbos nu toch eens trachten, exegetisch (hij kan dat zoo goed) te laten zien, dat inderdaad de Schrift weet van een probleemstelling als deze: „iemand twijfelt aan zijn kindschap; hoe kan hij daarvan verlost worden; wel, daartoe kan hem dienen het beschouwen zijner goede werken“.

Daarna zal ik met dankbaarheid luisteren.

Laat hij, in 't algemeen, de argumenten, die in de laatste jaren in dezen strijd gebruikt zijn, eens grondig onder de oogen zien en trachten te ontzenuwen.

Daar hebben wij behoefte aan.

Ik wacht daar nog steeds op.

D. v. D.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Christendom en Economie.

IV.

„Christus en Zijn tijd.“

Nadat Lord Stamp in zijn boekje „Christianity and Economics“ een beschrijving heeft gegeven van de stoffelijke omstandigheden der Joden ten tijde van Jezus' omwandeling op aarde, stelt hij de vraag wat Christus omtrent het economisch leven leerde aan hen, die geregeld naar Hem luisterden. Men moet, zegt deze auteur, bedenken, dat Jezus zich tot de menschen van Zijn tijd richtte, en dat Zijn woorden dus in ieder geval op hun stoffelijk leven betrekking hadden.

Wanneer we, gaat hij voort, de Evangelien lezen, dan valt allereerst op, dat Christus dikwijls over de tegenstelling tusschen rijken en armen sprak, en op de ongelijke verdeling der goederen. Maar wanneer Jezus daarover handelde dan was dat meest om den rijke te wijzen op het groote gevaar van rijk te zijn. Zoo in de geschiedenis van den rijken jongeling, in de gelijkenis van den zaaier, waarin de „verleiding des rijkdoms“ als een der oorzaken van de „verstikking van het Woord“ wordt genoemd, en in het vermaan: „wat haat het den mensch, zoo hij de geheele wereld gewint, en lijdt schade zijner ziel?“. Het verzamelen van goederen stelt Jezus tegenover het verkrijgen of bezitten van geestelijken rijkdom: „Vergadert u geen schatten op de aarde, waar ze de mot en de roest verderft... maar vergadert u schatten in den hemel...“. Maar de Heiland oordeelt niet, dat de rijke als zoodanig een „economisch of zelfs moreel kwaad in zijn omgeving is“. De rijke man van Arimathéa was een discipel van Jezus; Lazarus en zijn zusters, in wier huis Jezus zoo gaarne vertoefde, waren blijkbaar in goeden doen; Maria nam een pond zalf van onvervalschten zeer kostelijken nardus om de voeten van Jezus te zalven.

De geschiedenis van den rijken jongeling — onderwerp van vele beschouwingen, zegt Lord Stamp — is die van een „persoonlijk geval“, al blijkt daarin duidelijk het gevaar van bezit.

Jezus vertelt ook, dat de rijken soms op onrechtvaardige wijze hun goederen verzamelden, zoo in de geschiedenis van Zacheüs den tollenaar, en wijst op de noodzakelijkheid van teruggave van het door onrecht verkregen bezit: Hij veroordeelt echter niet speciaal het verkrijgen van rijkdom zelf. Maar wel leert de Heiland, dat het geven een deugd is. Daarbij wordt niet over het economisch-sociale karakter der verdeling gesproken; het gaat hier om de waarde der persoonlijke handeling.

Verder veroordeelt Jezus misbruik van bezit; dit misbruik wordt met verlies gestraft. Lord Stamp noemt als voorbeeld de gelijkenis van de talenten en haalt den tekst aan: „Want zoo wie heeft, dien zal gegeven worden, en wie niet heeft, van dien zal genomen worden, ook dat hij heeft.“ In de gelijkenis van den verloren zoon wordt eveneens geleerd dat verachting van goederen ellende brengt. Maar wanneer het om geestelijke dingen gaat, gelden maatstaven van nauwkeurig financieel beheer, zegt de auteur, niet altijd. In het huis van Simon den melaatsche breekt een vrouw opzettelijk een kostbare albasten flesch met duren inhoud. En Jezus looft deze daad, terwijl de discipelen protesteeren, omdat zij daarin verkwisting zien.

Armoede ten aanzien van de dingen dezer wereld vindt (we volgen steeds Lord Stamp) soms „compensatie“ in geestelijken rijkdom (in dit verband wordt de Bergrede genoemd), ook wordt zij wel door rijkdom in het hiernamaals gevolgd. Dat leert de gelijkenis van den armen Lazarus. Over de sociale opheffing der armoede wordt echter niet gesproken: de armen hebt gij altijd met u. De armen worden geestelijk vertroost. En die vertroosting, zegt Lord Stamp, vindt mede haar oorsprong in het feit, dat de geestelijke leiders van het Joodsche volk de armoede als een onoverkomelijke hindernis beschouwden om aan de eischen der wet te voldoen. De Joodsche religie was er eene voor rijken. Christus leert echter dat vaak juist de rijkdom een groote belemmering is om den weg tot God te betreden, en niet de armoede. Daarom hoorden de armen Hem graag. Jezus nam de hindernis, die aan hen den toegang tot de Heerlijkheid (volgens de Farizeeën) versperde, weg. De arme weduwe wierp meer in de schatkdij dan de rijken, hoewel zij slechts twee kleine penningen kon geven.

Jezus erkende verder den eigendom van het land, en de betrekking tusschen heer en knecht. Zelfs de landheer, die ver van zijn land woonde, had recht op de vruchten, zooals de gelijkenis leert. En wanneer de huurders hun plichten niet nakwamen, kon de heer het contract verbreken.

Verschillende vormen van dienstbetrekking worden in de Evangelien genoemd: de betrekkingen

zelf worden
lijkenissen
heer aanne
tegenover
de gelijken
merkt ech
op, dat
heden stu
van die va
gen had, e
sen der se
bekent op
economisch
kan trekke
knecht, d
eerst zijn
kan eten,
omdat hij
den schrij
leven, voo
Jezus le
grooter is
niet mag
De vers
nomische
vaard. De
over schu
koopers e
van schul
ook van h
lingen die
gen; de es
gesteld.
Zoo ga
van de E
bijzondere
kunnen
Christus
kingen v
vaardde,
speciale J
een berus
den nadru
die ieman
kregen, a
niemand
mocht o
mocht nie
zij wetteli
zich met
niemand
ten werde
van de
aromatise
tot de sel
kend, ee
het zwaai
de barnu
moest me
Hoe popu
weest zij
woord za
der Rome
sche juk
was geen
hoogste p
steem. He
ingevoerd
is dit be
keizer da
Ook v
sociaal-re
zich tege

Het is
Christus
van den
standighe
aan te m
grootte b
in plaats
leven ver
hadden v
Christu
misch sy
een voor
niet dir
(Lord S
ernstige
wordt a
mening
Zij die
dat de
revolutie
op afzor
tigen van
heeft H
Christen
den of r
men, en
naire da
gers en
tegen de
leefden
wereld.
Daarh
clusies,
maal n
leefde, 2

zelf worden blijkaar aanvaard; het gaat in de gelijkenissen om de houding, die de knecht of de heer aanneemt. De getrouwe dienstknecht wordt tegenover den onnutten gesteld; in dit verband is de gelijkenis van de talenten leerzaam. Lord Stamp merkt echter, wanneer hij die gelijkenis noemt, op, dat de exegese op verschillende moeilijkheden stuit. Dit geldt, zegt hij, in gelijke mate van die van den rentmeester, die zijn heer bedrogen had, en (ontdekt zijnde) de schuldbekentenissen der schuldenaars laat veranderen. De auteur bekent openlijk, dat hij daaruit geen „ethisch-economische lessen voor het hedendaagsche leven kan trekken”. En ook de gelijkenis van den dienstknecht, die vermoed van zijn werk komt, en eerst zijn heer moet bedienen, voordat hij zelf kan eten, en toch geen dank mag verwachten, omdat hij deed hetgeen hem bevolen was, plaatst den schrijver in haar toepassing op het sociale leven, voor onoverkomelijke moeilijkheden.

Jezus leert verder, dat de dienstknecht niet grooter is dan zijn heer, en dat de laatste zich niet mag verhoovaardigen.

De verschillende sociale verhoudingen en economische processen worden dus blijkaar aanvaard. De Bijbel spreekt over heer en knecht, over schuldeisers en schuldenaars, over verkopers en koopers. We lezen van het betalen van schulden tot den laatste penning toe, maar ook van het algeheel kwijtschelden. Al die handelingen dienen als voorbeeld voor speciale leerlingen; de eene wordt echter niet boven de andere gesteld.

Zoo gaat Lord Stamp voort met zijn onderzoek van de Evangelien, om na te gaan of daaruit bijzondere conclusies voor het economisch leven kunnen worden getrokken. En hij meent, dat Christus de verschillende ordeningen en betrekkingen van Zijn tijd niet veroordeelt. Hij aanvaardde, zoo lezen we, de belastingen (ook de speciale Joodsche) en het Romeinsche juk met een berusting, die verwondering wekt. Waar Jezus den nadruk op legde was het feit, dat de macht, die iemand in een bepaalde verhouding had gekregen, niet mocht worden misbruikt, en dat niemand zich aan een hem opgelegden plicht mocht onttrekken. Aan de belastingplichtigen mocht niets meer worden ontnomen dan hetgeen zij wettelijk moesten afstaan; de soldaten moesten zich met hun bezoldiging tevreden stellen en niemand iets afpersen; de priesterlijke autoriteiten werden niet veroordeeld voor het „vertien van de muntplaat, de dille en de komijn” (alle aromatische gewassen; de beide laatste behooren tot de schermbloemigen; de eerste is, zooals bekend, een liphloemige), maar omdat zij aan het zwaarste der wet, namelijk het oordeel en de barmhartigheid niet voldeden. „Deze dingen moest men doen en het andere niet nalaten”. Hoe populair, zegt Lord Stamp, zou Christus geweest zijn, indien Hij zelfs maar met een enkel woord zou gezegd hebben, dat de verdrukking der Romeinen onrechtvaardig was en het Romeinsche juk zwaar om te dragen; maar Christus was geen politieke revolutionair; Hij eischte de hoogste persoonlijke moraliteit binnen het systeem. Het Romeinsche bewind had het muntstelsel ingevoerd, dat was voor Hem voldoende. „Wiens is dit beeld en het opschrift?” „Geef dan den keizer dat des keizers is, en God wat Gods is”.

Ook was Jezus, gaat de auteur voort, geen sociaal-revolutionair. Maar zijn oordeel keerde zich tegen misbruiken en valsche ideeën.

Het is duidelijk, zegt de schrijver tenslotte, dat Christus zich zoozeer bezig hield met de ziel van den mensch, dat Hij de economische omstandigheden van Zijn tijd, waarop toch wel veel aan te merken was, aanvaardde. Hij predikte de groote betekenis van „geestelijke compensaties”, in plaats van revoluties, die alleen het tijdelijk leven veranderen, hoewel zijn hoorders dat liever hadden gehoord.

Christus gaf geen schets van een ideaal economisch systeem voor Zijn dagen, en nog minder een voor onzen tijd. Ook kan zulk een systeem niet direct uit Zijn prediking worden afgeleid. (Lord Stamp voegt hieraan toe, dat dit feit door ernstige bestudeerders van het vraagstuk algemeen wordt aanvaard, maar dat de tegenovergestelde meening hier en daar nog een laai leven heeft.)

Zij die, lezen we vervolgens, staande houden, dat de prediking van Christus in socialen zin revolutionair was, beroepen zich voornamelijk op afzonderlijke teksten, zooals: „Hij heeft machten van de tronen afgetrokken en nederigen heeft Hij verhoogd”. Feit is echter, dat de eerste Christenen niet tegen sociale misstanden optraden of met plannen voor wereldhervorming kwamen, en ook niet samenstreden of revolutionaire daden bedreven. Zij waren gehoorzame burgers en onderdanen; zij protesteerden zelfs niet tegen de slavernij. Maar deze eerste Christenen leefden een verborgen leven, in en voor een andere wereld.

Daarbij kwam, besluit Lord Stamp zijn conclusies, dat de idee van socialen vooruitgang heelmaal niet in de menschen van de eerste eeuw leefde. Zij kenden dat begrip niet; van de gedachte

eener sociale reconstructie in den modernen zin des woords, waren zij onvindig ver verwijderd.

En eveneens was de gedachte aan materieel vooruitgang als een voortdurend zich ontwikkelend proces, aan hen vreemd. De economische wereld werd statisch opgevat. En daarom treft het feit des te meer, dat Christus geen economisch en sociaal stelsel heeft gegeven.

Zulk een stelsel zou overigens, meent de schrijver, in den loop der tijden toch weer allerlei veranderingen hebben moeten ondergaan. Want een economisch stelsel is een „compositie” van menselijke capaciteiten (physische kracht, zedelijke ideeën, bekwaamheden en geestelijke ideeën) met de krachten der natuur (natuurlijke hulpbronnen), en het aantal en de verspreiding der menschen op aarde. En daar wetenschap en ervaring onze kennis hebben vermeerderd, en de dichtheid der bevolking en ook de verspreiding der rassen in den loop der tijden aanzienlijk is veranderd, moet ook deze compositie zich in elke eeuw wijzigen. De zedelijke en geestelijke factoren in dit samenstel zijn van groote betekenis, maar zij kunnen niet in zichzelf het karakter van het economisch systeem bepalen, en ook niet het resultaat.

Wij meenden goed te doen de gedachten van den schrijver van „Christianity and Economics” aangaande „de prediking van Christus tot Zijn tijd” weer te geven; mede omdat hij zich voortdurend op zijn oordeel hierover beroept. Het is moeilijk om reeds nu daarop nader in te gaan; het verdient o.i. de voorkeur eerst met de verdere beschouwingen van den schrijver kennis te maken.

A.

B. t. B.

Excommunicatie van doopleden.

Dr. W. A. van Es schrijft in Geref. kbl. van Leeuwarden iets over het reeds hier gememoreerde rapport inzake tucht over doopleden:

We hebben wel eenige bedenking tegen de solutie, in het algemeen door de Deputaten voorgesteld.

Duidelijk laat het rapport der Depp. zien, hoe er van meet af in onze Nederlandsche Geref. Kerken tweërlei opvatting is geweest, al stond men dan waarschijnlijk daarin niet zoo scherp tegenover elkander, en niet zoo ver van elkander af, als het wel eens scheen. De één wilde van geen bepaalde excommunicatie weten. De andere neigde wel dien kant uit. Maar de eerste groep heeft altijd gedomineerd. En de kerkelijke besluiten wezen bepaalde excommunicatie, behalve dan wel eens bij uitzondering, af. Is het onder deze omstandigheden wel veilig en gewenscht toch bindende bepalingen te willen maken tot excommunicatie?

De van Es meent, dat aanvaarding van de excommunicatie-gedachte later verzet zou wekken:

Wat zal er komen van de uitvoering van het besluit?

Het zal op de volgende Synode van bezwaren regenen.

In vele kerken zal de uitvoering worden uitgesteld, of alsepend worden gehouden.

Daarom voelt hij voor een compromis:

Men houde wel in gedachte, dat het hierbij niet gaat om verschil van gewoonten, maar van inzicht, waarbij van beide zijden een principieel standpunt ingenomen wordt. Ook in het rapport van de classis Leeuwarden werd reeds opgemerkt, dat waar we hierbij hebben te doen met twee opvattingen, die reeds van den aanvang af tegenover elkander stonden, wel in beide een juist element zal werken. Indien ooit, dan is hierbij behoefte aan een compromis, waarbij men aan het goede in beide meeningen volle recht laat wedervaren. En zulk een compromis zou er o.i. zeer wel te vinden zijn, door heel die rompslomp van „vermaningen” rustig ter zijde te laten, en zich te beperken tot een zoo sober mogelijk gedane mededeeling aan de gemeente, dat deze of die niet meer als lid krachtens den Doop te beschouwen is. Doch hiertegenover later breder, wanneer we eerst wat over de leidende beginselen hebben gezegd.

Kerkelijk karakter van jeugdorganisatie.

In het Kerkblad van de „Geref. Kerken in H. V.” schrijft ds. H. C. v. d. Brink over het „Maandblad der H. V. Jongeren”. Hem was gevraagd daar over te schrijven:

Ik kan bezwaarlijk over deze zaak schrijven, omdat ik het met het kerkelijk karakter onzer Jeugdorganisatie volstrekt niet eens ben. Uit volle overtuiging ben ik een beslist tegenstander van kerkelijke vereenigingen van jonge menschen — ook van ouderen, van mannen of vrouwen, ook van kerkelijke Schoolvereenigingen enz. Wanneer de kerk zich rechtstreeks daarmee inlaat, treedt zij buiten de grenzen van haar terrein en onttaart het kerkelijk heel spoedig tot kerkistisch. Bij het kerkelijk conflict in 1926 is het duidelijk aan het licht getreden, dat het bedekt en verkappt kerkelijk karakter van den Bond der Geref. J. V.-en in den grond puur kerkistisch is. Praktisch openbaarde zich

toen de principieele fout van het koppelen der Jeugdorganisatie aan de kerk.

Mij schijnt dit betoog niet juist; ook niet wat 1926 betreft.

„Met God in de wereld”.

Typeerend voor het „modernistische” mediteeren is volgend citaat uit „Opbouw” (N. R.):

De Bijbel spreekt ergens van menschen, die zonder God zijn in de wereld. En er bevinden zich in onzen tijd om ons heen zeker verscheidenen, die het net zoo nazeggen.

Nu is het maar gelukkig, dat men dit wel kan zeggen, maar niet zijn. Want de werkelijkheid Gods is niet afhankelijk van onze al of niet erkenning daarvan. Er is niemand zonder God in de wereld. In Hem bewegen wij ons en zijn wij. Wij zijn allemaal, zonder uitzondering, met God in het leven.

Hier kan men zien, hoe onnauwkeurig reeds de Schrift-lezing wordt, als men ontgroeid is aan de verbonds-gedachte.

Mythologisch denken.

Het „Algemeen Weekblad” schrijft over „het mythologische kerkelijke denken”, en bedoelt: het mythologische denken in de kerk. We lezen o.m.:

Evenals de wereldsche mythe staat de kerkelijke mythe tegenover het gebrek aan stijl en orde van dezen tijd. Zooals voor de Duitschers de Germaan, voor de Italianen, de Romein het droombeeld is, zoo is voor een gedeelte van de Nederlandsch Hervormden, de oude Calvinist het ideaal. Of de hardheid van den Germaan en den Romein zonder inhoud zijn, het doet er evenmin toe, als dat de hardheid van denouden Calvinist in dezen tijd verworpend zal werken. Beter een doellooze stijl, dan een stijlloos relativisme.

We vreezen, dat hier de duivel der mythe gansch onmythologisch wordt uitgedreven door den Beelzebub der mythe. Want die „harde Calvinist” is maar een mythe van het ethische blad.

„Leergeschieden”?.

Ds (W) B(ouwman) (?) schrijft in Leidsche Kerkbode:

Wat mij persoonlijk betreft, wil het er bij mij nog niet in, dat er van eigenlijke leergeschieden sprake kan zijn.

Wel zijn er meningsverschillen. En die zijn ten deele van dien aard, dat zij bij sommigen naar ons oordeel leiden tot een eenzijdigheid, welke bij doorwerking licht een schadelijken invloed zou oefenen.

Maar voor een deel zijn die meningsverschillen er, zooals b.v. over het Verbond der genade, vanaf de Reformatie al in meerdere of mindere mate geweest, zijn ze gedurig weer naar voren gekomen en zullen ze naar den aard van deze tamelijk moeilijke zaak, ook wel altijd min of meer blijven bestaan.

En voor een ander deel zijn zij van zoodanigen aard, dat de kwesties, waarover het gaat, naar ons oordeel allerminst nu reeds geschikt zijn voor de meer populaire polemiek in onze kerkelijke pers. Ze behoreen voornamelijk zoodanig thuis op het theologisch, filosofisch en psychologisch wetenschappelijk gebied, dat men beter doet ze eerst daár rustig te bestudeeren en zich erover te bezinnen om zooveel mogelijk tot klaarheid te komen en eenheid van inzicht en beschouwing te bereiken. En we voegen eraan toe, dat we nog altijd meenen goede hoop te mogen koesteren, dat men alsdan tenslotte die eenheid zal bereiken.

Zonde en uitverkiezing.

Ik ben er een beetje bang voor, een reeks dogmatische artikelen van het „Algemeen Weekblad” ietwat geregeld te citeeren. Toen ik het indertijd, wegens het leerzame van zulk een kennisneming, deed ten aanzien van prof. van der Leeuw, sprak deze van een „begeleiden met een lied van den baat”. Een klank, dien wij kennen, en, geloof ik, ook wel „onderkennen”.

Toch waag ik het erop, nu dr. J. C. Roose weer een reeks in het „ethische” blad geeft, weer af en toe te citeeren. (De naam „ethisch” zegt me tegenwoordig erg weinig). Thans lezen we weer iets over de uitverkiezing:

Geen wonder dat in allerlei kringen, zoodra het gesprek „wat ernstiger” wordt, iemand zegt: „wat denkt u van de uitverkiezing”? Geef daar nu maar eens een kort antwoord op, liefst „voor” of „tegen”!

Nu ja, dat is ook juist, want hoe minder men er over spreekt des te beter.

Kan men weinig over de zonde zeggen, over de uitverkiezing moet men eigenlijk volkomen zwijgen. Want als wij over zonde spreken, spreken we nog over onszelf, maar als wij over de uitverkiezing spreken, hebben we het over Gods gedachten, en die zijn en blijven altijd hooger dan onze gedachten.

Toch is er wel eenig verband tusschen die twee, zonde en uitverkiezing. Zij raken beide het a-rationeele, niet-na-te-rekenen-feiten. Zonde spreekt over het a-rationeele in ons menschen, uitverkiezing over het a-rationeele in God, speciaal in Gods verhouding tot den mensch.

Als dit waar is, en dan op die gronden, wat kan dan nog de theologie in een „systeem” bespreken? En van waar komt de schrijver aan de gedachte, dat er in God iets a-rationeele is? Wel iets rationeele? Wie kan dan scheiding maken tusschen wat Hij in zichzelf eeuwig vereenigt?

We lezen verder:

Zoo grenst de uitverkiezing van God aan willekeur. Natuurlijk spreken we ook hier liever met verzachtende woorden. Wij zeggen dat „God doet wat Hem behaagt” of kortweg, maar heel diepzinnig, „dat God, God is”. Het lijkt dan alsof uitverkiezing een goddelijke grensoverschrijding is ten opzichte van de macht. „Kan wel zoo zijn, maar ’t is toch eigenlijk iets anders. Het is grensoverschrijding in de liefde, een